مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

محمد صالح گردش ۰۱/۲٤/۲۰۲۳

آغای خرمایی

در زبان پهلوی(پارتی اشکانی) کلمۀ «خوروم» به معنای وادی سرسبز و شاداب است. این کلمۀ همانست که تا امروز در اسم های اماکنی چون خُرم(ناحیه ی در ولایت سمنگان)، خُلم(ناحیه ی در ولایت بلخ) و خُرم فزا(سانچارک) موجود است. در اسم خلم فرق آنست که حرف«ر» به «ل» تبدیل گردیده است.

بعد از خلیفه سوم حضرت عثمان(رض) بر سر خلافت میان حضرت علی(ک) و معاویه(رض) اختلافاتی به وجود آمد و آن اختلافات و دشمنی ها در اخلاف آنها هم ادامه یافت. بعد از پایان سلسلۀ خلفای اموی و ظهور خلفای عباسی، اختلافات اخلاف حضرت علی(ک) با عباسیان نیز ادامه یافت. آل نبی کریم(ص) در دوران امویان و عباسیان متحمل خسارات و زیانهای مزیدی گردیدند و می توان گفت که اخلاف حضرت علی(ک) در آن دوره ها بیشتر مجبور به مهاجرت به نقاط دور از مرکز خلافت شده باشند.

یکی از خانواده های دیگری که در زمان «هارون رشید» متحمل صدمه های جانی و مالی گردیدند، خانوادۀ بزرگ و مشهور «برمک» است. قسمیکه معلوم می گردد، کسانی که از این خانواده از خشم و غضب هارون رشید جان به سلامت بردند، راه دیار سلف خود(خالد برمکی) را گرفتند و به سرزمین بلخ رخت اقامت افگنده باشند. امروز در ناحیۀ خرم خانواده هایی اند که خود را آل برمک می دانند که ممکن است درین راستا اسناد و شواهد تاریخی هم به دست داشته باشند.

از آنجایی که درد های مشترک اجتماعی، کتله های کوچک و بزرگ اجتماعات بشری را به هم می پیوندد، به نظر می رسد تا در دوران خلفای عباسی، یک و یا چند خانوادۀ سادات با همدلان و همدردان خود(آل برمک) به ناحیۀ خرم اقامت گزیده باشند. دلیل آنست که در این ناحیه خانواده هایی نیز اند که خود را از اخلاف نبی کریم(ص) می دانند.

در دامن دشت شادیان واقع در جنوب شهر مزارشریف، گورستان و مقبرۀ ی است به نام «آغای خرمایی». اگر به معنای ظاهری کلمۀ خرمایی نظر بیاندازیم به سهولت می توان آن را به خرما نسبت نمود: مانند رنگ خرمایی. اما با کمی دقت می شود تا آن اسم را به شکل دیگری نیز قابل تجزیه دانست: آغا + خرم+ آیی = آغای آمده از خُرم.

در صورتیکه به کلمات «خرم» و «خرما» بیشتر دقت نمائیم، آنها را کلمات ترکیبی می یابیم که در ریشۀ هر دو کلمۀ «خور» موجود است.

به نظر می رسد تا آغای خرمایی لقبی باشد که مردم همعصر و دوران آن شخصیت که ساکن شهر مزارشریف بوده اند به او داده باشند و احتمال دارد که نام اصلی او به یک تعداد پژوهشگران و علمای ولایت بلخ معلوم باشد. می توان گفت که آغای خرمایی یکی از علما و روحانیون طرف احترام اهل دورانش بوده است. و این مسأله از موجودیت مقبرۀ او که تا هنوز زواران ارادتمندی دارد، واضح می گردد. در پایان موجودیت خانواده هایی در گذر پنجشیر، کوچه حیات و خواجه قتال که موطن اصلی شان خرم است و از گذشته ها به این نواحی به سر می برند را یکی از دلایلی می دانم در تعبیر و تجزیه اسم آغای خرمایی.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

منبع:

گردش، محمد صالح. واژۀ افغان و سرزمین سلیمان. مزارشریف: جادۀ بیهقی، مطبعۀ سید هاشم، بهار ۱۳۸۵ خورشیدی. صص ۱۶-۱۵

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ